

I. I. RADTŠENKO

MUISTEMIA V. I. LENINISTÄ

Tutustuin V. I. Leniniin vuonna 1900. Olin siihen aikaan „Iskran” edustajana ja osallistuin organisaatiokomitean työhön puolueen II edustajakokouksen koollekutsumiseksi. Vuonna 1917, pitkän väliajan jälkeen, tapasin V. I. Leninin uudelleen. Saavuin silloin Pietariin Moskovan kaupungin yhteiskunnallisen hallinnon valtuutettuna saamaan luottoa Moskovan läänin polttoturvetalouden järjestämiseksi. Kireä polttoainetilanne teollisuudessa ja liikenteessä, kaupunkitaloudessa, sairaaloissa ja väestön keskuudessa pani meidät käymään käsiksi siihen aikaan vielä vähän tunnetun ja vähän kokeillun polttoainelajin käyttöön. Koska minulla oli jo viisivuotinen työkokemus Bogorodskin „Elektroperedatšin” turvetyömaalla, sain tehtäväkseni tämän asian järjestämisen.

Sain pääsylvuvan Leninin luo ja tapasin Smolnan käytävällä Maria Iljinitšnan, joka sitten saattoikin minut Vladimir Iljitšin luo. Lenin otti minut vastaan sangen ystävällisesti, kyseli missä olin ollut nämä vuodet ja mitä työtä olin tehnyt. Hän ilostui saadessaan kuulla, että olin työskennellyt turvetyömaalla ja tunsin tämän alan. Lenin osasi heti antaa oikean arvon tälle polttoainelajille, jota silloisissa oloissa oli paljon helpompi hankkia kuin kaukaa Donetsin kivihiiltä ja Bakun naftaa. Vastatessaan kysymykseeni eikö minua olisi parempi käyttää johonkin muuhun työhön hän todisteli vakuuttavasti, että minun oli jäätävä edelleenkin turvetyömaita järjestämään, koska olin yksi tämän alan harvoista neuvostospesialisteista.

Vuonna 1918 Neuvostomaan turveteollisuus sai lujan organisaatioperustan. Korkeimman Kansantalousneuvoston yhteyteen perustettiin erikoinen Polttoaineen päähallinto — Glavtop, johon kuuluivat hiilen, vuoriöljyn ja polttoturpeen alahallinnot (Glavugol, Glavneft ja Glavtorf).

Šaturan polttoturvetyömaa on Neuvostoliiton turvehankinnan esikoinen.

Muistan kun huhtikuussa 1918 Kansakomissaarien Neuvostossa käsiteltiin Šaturan polttoturpeen tuotannon kustannusarviota. Valtionkontrollin tai Finanssiasiain kansankomissariaatin edustaja vastusti Glavtorfin esittämää työläisparakkien kustannusarviota. Olimme arvioineet yhden parakin rakentamisen maksavan 4.000 ruplaa. Sain Iljitšiltä kirjelapun:

„Oletteko ennen rakennuttanut parakkeja? Tiedättekö varmasti, että tarvitaan 4.000?” Vastasin myönteisesti.

Sen jälkeen Vladimir Iljitš kysyi saman asian ääneen minulta sekä siltä toverilta, joka vastusti kustannusarviota. Mainittu toveri vastasi: „En ole rakennuttanut”.

Siirryttäessä äänestykseen Vladimir Iljitš muotoili kysymyksen seuraavasti: „On kaksi ehdotusta. Ensimmäisen ehdotuksen — myöntää 4.000 ruplaa parakkia kohti — on tehnyt toveri, joka on ennen rakennuttanut parakkeja. Toisen ehdotuksen — myöntää 2.000 ruplaa parakkia kohti — on tehnyt toveri, joka ei ole rakennuttanut parakkeja”. Hyväksyttiin ensinmainittu ehdotus.

Vuoden 1918 loppupuoli kului kamppailussa polttoaineen puolesta, sen tuotannon lisäämiseksi. Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvostossa käsiteltiin melkein joka päivä polttopuiden kuljetusta ja hankintaa, työläisten elintarvikehuoltoa, siviiliväestön mobilisointia yms. koskevia kysymyksiä. Kaikkia näitä kysymyksiä herätti, kehitteli ja vei eteenpäin uupumaton, alin-omaa uurastava Iljitš. Tämän jännittyneen työn tuloksena rauta-ten, asuintalojen, siviili- ja sotilassairaaloiden ja maanpuolustustehtaiden huoltaminen polttopuilla parani.

Vuoden 1918 lopussa ja vuonna 1919 Glavtorf ponnisteli paljon huoltaakseen turvekaivantojen työläiset elintarvikkeilla. Iljitš osallistui toimekkaasti tähän työhön antaen kaikkinaista apua. Helmikuun 5 päivänä Puolustusneuvosto teki päätöksen viljan kuljettamisesta turvetyöläisille läpikulkujunilla. Huhtikuun 14 päivänä 1919 oli Puolustusneuvoston käsiteltävänä kysymys lupakirjeiden antamisesta polttoturvetyöläisten arteleille viljan kuljettamiseksi työläisten kotipaikoilta työpaikoille. VSFNT:n elintarvikeasiain kansankomissaari A. D. Tsurupa kääntyi silloin Ukrainan SNT:n elintarvikeasiain kansankomissaarin puoleen pyytäen tätä antamaan kaikkinaista apua Glavtorfin valtuutetuille, jotka hankkivat Ukrainasta viljaa. Lenin lisäsi Tsurupan kirjelmään: „Yhdyn omasta puolestani toveri Tsurupan pyyntöön ja pyydän antamaan tov. Radtšenkölle ja muille valtuutetuille kaikkinaista apua. 17.IV.1919. Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”.

Vladimir Iljitšiä kiinnosti kysymys, mihin toimenpiteisiin olimme ryhtyneet saadaksemme työläiset pysymään vakituisesti turvekaivannoilla; hän ehdotti, että polttoturvetyöläiset vapauttaisiin sotapalvelu- ja työvelvollisuudesta ja palkittaisiin välttämättömillä kulutustavaroilla: kankailla, saappailla jne.

Vladimir Iljitš perehtyi nopeasti hänelle aivan tuntemattomaan tuotannon alaan — polttoturpeen valmistamiseen, syvennyi kaikkiin yksityiskohtiin, antoi arvokkaita käytännöllisiä neuvoja.

Marraskuun 11 päivänä Glavtorf lähetti Vladimir Iljitšille selostuksen juuri päättäneestä polttoturpeen valmistuskampanjasta. Saman päivän iltana sain vastauskirjeen, jossa Lenin huomautti, että selostuksesta puuttuivat yhteenvetotaulukot, vaikka oli runsaasti yksityisseikkoja luonnehtivia taulukkoja, puuttui vertailunumeroita polttoturpeen tuotannosta vuosina 1918, 1919 ja sitä aikaisemmalta ajalta (päivien luku, toimivien koneiden prosentti jne.), puuttui karttaa eikä ollut osoitettu edes matkan pituutta rautatieasemille, ei selitetty kaikkien koneiden käyntiinpanon ehtoja, ei ollut vertailevia numerotietoja, joista olisi näkynyt tuotannon ja kulutuksen suhde.

Vuonna 1920 minä keskustelin usein Vladimir Iljitšin kanssa polttoturvetyömaiden huoltamisesta elintarvikkeilla ja kalustolla, polttoaineen tuotannon teknillisen ja järjestelypuolen parantamisesta.

Leniniä kiinnostivat kovasti Šaturan sähköaseman rakennustyöt. Kehotin häntä monta kertaa tulemaan sinne, ja hän vastasi aina: — Lähtisin mielelläni käymään siellä! — Olisi hauskaa päästä vähän jaloittelemaan soille! — Mutta hänen ei kuitenkaan onnistunut tehdä sitä matkaa.

Heinäkuun 25 päivänä 1920 juhlittiin Neuvostomaan ensimmäisen piirisähköaseman Šaturan voimalaitoksen käyntiinlaskemista. Voimalaitos rakennettiin Leninin aloitteesta (sen teho oli toistaiseksi vain 5.000 kilowattia). M. I. Kalinin, joka oli Moskovan valtuuskunnan johtajana, lausui siinä tilaisuudessa uudisrakennukseen viiätäten: „Täällä laskettiin tänään työläisten ja talonpoikien käsin kommunismin kivijalka... Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea on sitä mieltä, että Šaturan sähköaseman rakentamiseen osallistuneet työntekijät ovat ansainneet sen, että heidän nimensä kirjoitetaan punaiselle taululle — esikuvaksi Tasavallan kaikille työtätekeville”¹.

Takapajuksen tekniikan vallitessa turpeenkaivajan työ oli tavattoman raskasta. Vladimir Iljitš teki kaikkensa teknillisten uudistusten hyväksi. Hänen aloitteestaan sain elokuussa 1920 komennuspaperin Eestiin tutustuakseni uusiin, teknillisesti

¹ Ks. „Izvestija” lehti № 165, heinäkuun 29 päivältä 1920.— *Toim.*

edistyksellisiin polttoturpeen valmistusmenetelmiin. Eestiin asti en silloin kuitenkaan päässyt. Mutta kysymys polttoturpeen valmistuksen tekniikan parantamisesta asetettiin päiväjärjestykseen. Neuvostomaan polttoturvetekniikan luojana oli lahjakas insinööri R. E. Klasson. Vladimir Iljitš kannatti tehokkaasti Klassonin esitystä polttoturpeen hankkimisesta hydraulisin menetelmin. Leninin aloitteesta tämä silloin vielä vähän kehittynyt esikoinen pääsi nopeasti lujille jaloille.

Lokakuussa 1920 V. I. Lenin oli katsomassa elokuvaa hydroturvevalmistuksesta. Lenin ja Klasson tapasivat silloin toisensa 25 vuoden jälkeen. Vladimir Iljitš tervehti Klassonia seuraavin sanoin: — Muistatteko, miten silloin epäilitte? Mutta vallankumous suoritettiin kuitenkin!

Lokakuun 28 päivänä 1920 V. I. Lenin lähetti useilla osoitteilla kirjeen, jossa selitettiin, että insinööri Klassonin keksimän hydraulipumpun käytäntöönottaminen turpeenkaivun koneellistamiseksi on suuresta merkityksestä kansantaloudelle ja maan sähköistämiseksi. V. I. Lenin ehdotti, että hydroturvevalmistus tunnustettaisiin valtiolle ensivuoroisen tärkeäksi ja siis varsin kiireelliseksi työksi. Leninin ehdotuksesta asetettiin Hydroturvevalmistuksen Hallinto eli Gidrotorf (Glavtorfin alaiseksi).

Polttoturvetekniikan alalla ensimmäisen huomattavan keksinnön tuotantoon soveltamiseksi Neuvostohallitus ei säästännyt voimia eikä varoja. Viiden hydroturvekoneiston rakentaminen annettiin Moskovan koneenrakennustehtaalte (entiselle Michelsonin tehtaalle). Toista tuhatta työläistä ja 200 turvealan asiantuntijaa uurasti tämän keksinnön toteuttamiseksi. Huomattava osa teknikoista ja käytännön työntekijöistä oli sitä mieltä, että polttoturpeen valmistuksen uudessa menetelmässä oli paljon kiistanalaista ja epäilyttävää. Piti tehdä hydroturvekoneiston perusteelliset rakennelaskelmat ennenkuin voitiin aloittaa tämän tehokkaan ja kalliin kaluston valmistustyöt. Mutta keksijät pitivät kiirettä. Vladimir Iljitš sai sovitetuksi molemmat puolet osoittaen toisaalta ennakkonäkemyistä ja vallankumouksellista rohkeutta ja toisaalta asialle yhtä välttämätöntä varovaisuutta ja harkitsevaisuutta.

Lenin luki huolellisesti R. E. Klassonin selostuksen hänen Saksan-matkastaan ulkomaiseen tekniikkaan perehtymiseksi ja teki tähän selostukseen omia huomautuksiaan. Kirjeissään Glavtorfille Lenin korosti, että on toteutettava päätös hydroturvevalmistuksesta, myönnettävä varoja riittävästi ja työ on tehtävä taitavasti, sillä tämä keksintö on tavattoman suuresta merkityksestä Neuvostotasavallalle.

Joulukuussa 1921 V. I. Lenin pyysi minulta lyhyitä tietoja polttoturvetilanteesta, voidakseen tarkemmin muotoilla selostuksensa vastaavat luvut Neuvostojen IX edustajakokousta varten

ja ottaakseen selostukseensa havainnollisia numerotietoja. Lenin pyysi sivun kokoisen selonteon siitä, mitä nimenomaan oli tilattu Saksasta Hydroturvehallintoa varten ja tulisivatko tilaukset valmiiksi keväeseen 1922 mennessä ja mikä merkitys sillä tulee olemaan polttoturpeen saantiin vuonna 1922.

Selostuksessaan Neuvostojen edustajakokouksessa Lenin muiden saavutustemme ohella mainitsi myöskin Hydroturvehallinnosta. „Pari sanaa vielä eräästä saavutuksestamme — meidän saavutuksestamme polttoturpeen valmistamisessa. Polttoturpeen tuotanto oli meillä 1920 93 miljoonaa puutaa ja 1921 139 miljoonaa puutaa — se lienee ainoa ala, jossa me olemme jättäneet kauaksi jälkeen sotaa edeltäneen tason. Turvevaramme ovat äärettömät, sellaisia turvevaroja ei ole missään muussa maassa. Mutta tällä alalla on ollut ja on osaksi vieläkin tavattoman suuria vaikeuksia siinä suhteessa, että tämä työ, joka on yleensä raskasta, oli hirvittävän raskasta nimenomaan Venäjällä. Hydroturvevaimen keksiminen, jota ovat vieneet eteenpäin Glavtorfissa toverit Radtšenko, Menšikov ja Morozov, tekee tämän työn helpommaksi”¹.

Auttaessaan uuden menetelmän, hydroturvevalmistuksen juurruttamista Vladimir Iljitš kiinnitti suurta huomiota myös vanhaan menetelmään, konekappaleturpeen valmistukseen, jonka avulla saatiin toistaiseksi 95% kaikesta polttoturpeesta. Hän piti erikoista huolta turpeenkaivajain huoltamisesta elintarvikkeilla, mikä nälkävuonna 1921 oli sängen vaikea tehtävä. Lenin kannatti Glavtorfin pyyntöjä jauhojen, rasvan ja muiden elintarvikkeiden lähettämisestä turvekaivantojen työläisille.

Huhtikuussa 1921 V. I. Lenin antoi valistusasiain kansankomissaarille A. V. Lunatšarskille tehtävän voimistaa polttoturpeen valmistuksen propagandaa julkaisemalla lentolehtisiä, kirjasia ja oppikirjoja, järjestämällä kiertäviä näyttelyjä ja elokuvaesityksiä. Hän ehdotti, että koulujen ja teknillisten korkeakoulujen ohjelmiin otettaisiin polttoturpeen valmistusta käsittelevä kurssi ja että lähetettäisiin joka vuosi turpeen valmistuksen asiantuntijoita opintoretkille ulkomaille.

Vuonna 1921 minut määrättiin Ulkomaankaupan kansankomissariaatin kollegion jäseneksi. Kävin Vladimir Iljitšin luona myöskin tämän kansankomissariaatin asioiden vuoksi. Se oli aikaa, jolloin me solmimme ensimmäisiä kauppasopimuksia kapitalististen valtioiden kanssa, se oli Neuvostomaan ulkomaankaupan alkuvaihetta. Hoitaessaan muita talousaloja Lenin perehtyi syvästi myös ulkomaankauppaan. Hän auttoi ulkomaankaupan elimiä suositellen sille alalle työhön vanhoja, kokeneita

¹ V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 144.— Toim.

bolševikkeja. Minulla on säilynyt Vladimir Iljitšin muutamia tällaisia suosittelukirjeitä.

Useissa kirjeissään V. I. Lenin kosketteli neuvostollisen ulkomaankaupan muotoja ja menetelmiä. Hän hyväksyi sopimuksen, joka solmittiin amerikkalaisen Hammer ja Mitchell yhtiön kanssa pitäen sitä kaupankäynnin alkuna ja kehottaen meitä kiinnittämään erikoista huomiota sopimusvelvollisuuksien todelliseen täyttämiseen. Hän antoi ohjeita siitä, miten pitää järjestää Ulkomaankaupan kansankomissariaatin vientivarasto, tarkasti, miten tapahtui viljan ja muiden elintarvikkeiden osto ulkomailla (Volganvarren seudun nälänhädän vuoksi).

Vladimir Iljitš kiinnitti edelleenkin huomiota polttoturvetuoteollisuuden kysymysten ratkaisemiseen pitäen mm. huolta Hydroturvehallinnosta. Vuoden 1922 alussa Klasson valitti Vladimir Iljitšille, että Polttoturvetuoteollisuuden keskushallinto ei myönnä Hydroturvehallinnolle tarvittavia varoja koneiston asentamiseksi. Tämän johdosta Vladimir Iljitš lähetti Kansankomissaarien Neuvoston asioidenhoitajalle N. P. Gorbunoville kirjeen velvoittaen tätä kiinnittämään vakavaa huomiota R. E. Klassonin pyyntöön, myöntämään tarvittavat varat ja antamaan Polttoturvetuoteollisuuden keskushallinnossa Hydroturvehallinnolle itsenäisyyden asiainhoidossa. Muistuttaen Työ- ja Puolustusneuvoston useista päätöksistä, jotka koskivat avun antamista Hydroturvehallinnolle ja sen työn parantamista, Lenin vaati vetämään oikeudelliseen edesvastuuseen henkilöt, jotka olivat syyllistyneet näiden päätösten unholaan jättämiseen. Kirjeessään helmikuun 27 päivältä 1922 Lenin korosti, että „tietois- ten vallankumouksellisten on virkatehtäviensä täyttämisen ohella ajateltava myöskin niitä taloudellisia syitä, jotka pakottivat Kansankomissaarien Neuvoston tunnustamaan, että Hydroturvehallinnolla „on erittäin tärkeä valtiollinen merkitys” ”.

Maaliskuun 2 päivänä 1922 Lenin kirjoitti Hydroturvehallinnon työntekijöille:

„Tovereille, jotka työskentelevät Hydroturvehallinnossa.

...Nyt Te olette saaneet kaiken sen, mitä tarvitaan Teidän työtänne varten. Huolimatta köyhyydestämme ja kurjuudestamme on Teille annettujen määrärahojen lisäksi myönnetty vielä suuria summia.

On pidettävä hyvää huolta: 1) ettei tehtäisi turhia töitä, 2) ettei innostuttaisi sen suurempaan kuin mitä myönnetty varat sallivat, 3) että Teidän suorittamanne kokeet olisivat mahdollisimman hyvin perusteltuja ja antaisivat lopulliset vastaukset polttoturpeen valmistuksen uuden menetelmän käytännöllisestä ja taloudellisesta etuisuudesta, 4) kiinnitettävä erikoista huomiota siihen, että Teille myönnettyjen varojen tilitys hoidettaisiin kunnollisesti.

Tilinpito on järjestättävä niin, että sen perusteella voitaisiin määritellä valmiin polttoturpeen hinta.

Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)"¹.

Viimeisen kerran V. I. Lenin antoi tehokasta apua polttoturvekysymyksessä lokakuussa 1922. Lähetin silloin Vladimir Iljitšille lyhyen kirjeen pyytäen häntä auttamaan uudentyyppisten polttoturvekoneiden hankkimisessa ulkomailta. Samana päivänä Lenin vei Työ- ja Puolustusneuvostossa läpi päätöksen tästä asiasta ja kehotti Neuvoston sihteeriä tov. Fotijevaa ilmoittamaan päätöksestä minulle samana iltana. Työ- ja Puolustusneuvosto päätti: a) myöntää Työ- ja Puolustusneuvoston vararahastosta 7.000 kultaruplaa polttoturvekoneen hankkimiseen ulkomailta, b) velvoittaa tov. Radtšenko ilmoittamaan, kuinka monta insinööriä pitää lähettää ulkomaille, ja myöntää samasta vararahastosta säädettyjä komennusmatkoja vastaava lisäsumma.

Polttoturvealalla samoin kuin koko talousrintamalla oli silloin voitettava suuria vaikeuksia. Leninin ohjeet ja yhteys häneen auttoivat meitä voittamaan menestyksellisesti nämä vaikeudet ja poistamaan epäkohdat työstämme. Vladimir Iljitš oikaisi meitä aina kun erehdyimme ja teimme virheitä ja samalla hän valoi meihin uskoa voimiimme, uskoa siihen, että pystymme korjaamaan virheet. Hänen tahdikkuutensa, huomaavaisuutensa, huolenpitonsa ja toverillinen apunsa auttoivat meitä selviytymään pahimmistakin vaikeuksista. Me opimme Vladimir Iljitšiltä rohkeutta, päättäväisyyttä ja sitkeyttä päämäärän saavuttamiseksi.

¹ „Lenin-kokoelma” XXXV, s. 323.— *Toim.*